

SHRNUTÍ PUBLIKACE

KOMPARATIVNÍ ANALÝZA PŘÍSTUPU ZEMÍ V4 A SRBSKA K ČÍNĚ

Prague Security Studies Institute (PSSI)

Ve spolupráci s:

Institute of Asian Studies (IAS)

HAS Centre for Economic and Regional Studies, Institute of World Economics

Belgrade Fund for Political Excellence (BFPE)

Centre for International Relations (CIR)

S podporou:

Mezinárodního visegrádského fondu

PARTNEŘI PROJEKTU:

CEIAS
Central European Institute
of Asian Studies

CENTRE
FOR INTERNATIONAL
RELATIONS

Belgrade Fund for Political Excellence

S PODPOROU:

SLOVENSKO

POLITICKÉ A STRATEGICKÉ PROSTŘEDÍ

Slovenská politika vůči Číně je primárně založena na budování vztahů prostřednictvím mezinárodních institucí (ať už se jedná o mezinárodní organizace nebo ad hoc formáty). Slovensko je aktivní v Iniciativě Nové hedvábné cesty (BRI) i v rámci platformy 17+1. V roce 2015 bylo Slovensko jedním z prvních signatářů Memoranda o porozumění v rámci BRI. Slovensko se zaměřuje zejména na hospodářskou spolupráci s Čínou – přilákání investic s vysokou přidanou hodnotou, podpora slovenských podnikatelů při vstupu na čínský trh a podpora cestovního ruchu na Slovensku. Postupně také dochází k rozvoji doposud zanedbaných politických vztahů.

Ačkoliv slovenská vláda přijala strategii zaměřenou konkrétně na rozvoj vztahů s Čínou, její implementace je komplikována nedostatkem koordinace mezi klíčovými ministerstvy. I z tohoto důvodu se Slovensku doposud nepodařilo dosáhnout významných hospodářských výsledků ve vztahu s Čínou.

SLOVENSKO-ČÍNSKÉ OBCHODNÍ VZTAHY

Čínsko-slovenské obchodní vztahy se vyznačují prohlubující se nerovností. Slovensko se stalo součástí platformy 17+1 s očekáváním rostoucího exportu do Číny. Poté, co se Slovensko k této platformě připojilo, nicméně poklesl slovenský export do Číny o zhruba 50% a to zejména v souvislosti s poklesem exportu aut. I když se objevily snahy nastartovat export z jiných sektorů ekonomiky, toto úsilí bylo neúspěšné kvůli malému objemu produkce a byrokratickým překážkám na čínské straně.

ČÍNSKÉ INVESTICE NA SLOVENSKU

Čínské investiční aktivity na Slovensku byly doposud poměrně nevýznamné. Čínské přímé zahraniční investice dosáhly do roku

2016 objemu 37,4 miliónu dolarů. Jedná se o nejnižší objem přímých zahraničních investic z asijských ekonomik. Taiwan (86,2 miliónu dolarů), Japonsko (64,6 miliónu dolarů) a Jižní Korea (3,3 miliardy dolarů) investovaly na Slovensku více než Čína.

V minulosti bylo navrženo několik čínských investičních projektů, většina z nich však nebyla realizována. Mezi nejvýznamnější nerealizované projekty patří akvizice železářny U.S. Steel Košice čínskou Hesteel (státní podnik z provincie Hebei) a společná akvizice TV Markíza česko-slovenskou investiční skupinou Penta a čínskou společností CEFC.

SCREENING INVESTIC

Slovensko momentálně nemá právní rámec, který by umožňoval prověřovat bezpečnostní rizika zahraničních investic. V návaznosti na přijetí nařízení EU o prověřování investic bude Slovensko muset implementovat alespoň povinný systém sdílení informací mezi členskými státy o investicích s původem mimo EU. Vzhledem k tomu, že se Slovensko snaží přilákat zahraniční investory, zůstává otázkou, zda v jaké podobě Slovensko přijme mechanismus prověřování zahraničních investic kvůli možným bezpečnostním rizikům.

VYHLÍDKY DO BUDOUCNOSTI

Ze všech států V4 má Slovensko s Čínou nejméně rozvinuté vztahy. Je nepravděpodobné, že se tento stav v dohledné době výrazně změní. Slovenská ekonomika sice tvoří nedílnou součást trhu EU, ale Slovensko se zároveň nachází na okraji čínského zájmu. Z čínského pohledu je totiž Slovensko příliš vzdálené, aby představovalo hrozbu a má příliš malý trh na to, aby bylo zajímavé pro čínské podnikatele. Vzhledem k tomu, že většina slovensko-čínského obchodu je nepřímá (například jako re-export výrobků přes Německo), Slovensko by mělo být aktivnější v rámci debaty EU o společné politice vůči Číně.

POLSKO

STRATEGICKÉ A EKONOMICKÉ PROSTŘEDÍ

V Polsku převládá dojem, že od vzniku platformy 17 +1, která od roku 2012 zastřešuje spolupráci mezi Čínou a zeměmi střední a východní Evropy, bylo Polsko jedním z nejvíce aktivních aktérů. Tato iniciativa však nepřinesla dostatek konkrétních výsledků, ani nevedla k bližším vzájemným vztahům mezi Polskem a Čínou. Proto rozvoj bilaterálních vztahů zůstává pro Polsko prioritou.

POLSKO-ČÍNSKÝ OBCHOD

Čínsko-polský obchod ovlivňuje skutečnost, že velkou část exportu představují přírodní suroviny jako například měď. Nedostatek expertízy na polské straně a byrokratické překážky na čínské straně vždy tvořily vážnou bariéru k dynamičtějšímu exportu z Polska. Tyto faktory také přispěly k nevyrovnané obchodní bilanci mezi oběma zeměmi, která zmírnila nadšení a naděje spojené s iniciativou Pásmo a stezka.

ČÍNSKÉ INVESTICE V POLSKU

Struktura čínských investic (včetně fúzí a akvizic) se v Polsku výrazně neliší od obecnějšího trendu kopírujícího čínské obchodní zájmy v Evropě. Souvisí tak zejména se vzrůstajícím ICT průmyslem druhé největší světové ekonomiky a potřebou Peking exportovat průmyslové přebytky do zahraničí. Je také zřejmé navýšení zájmu o zelené technologie a investice do výzkumu, vývoje a inovací. V tomto ohledu je však Polsko stále pozadu za západní Evropou.

SCREENING INVESTIC

Polský zákon z července 2015 o "kontrolě určitých investic" slouží pro kontrolu investic v sektorech strategického významu, zejména v energetice a obranném průmyslu. V

rámci zákona je přímo specifikován seznam entit, které jím jsou chráněny. Tento seznam může být každoročně aktualizován.

NEDOSTATEK STRATEGIE

Na polské straně není jednotná vize nastavení vztahů s Čínou. Místo toho jsou do Peking vysílány smíšené signály. Více ucelená a dlouhodobá strategie pro rozvoj polsko-čínských vztahů zatím chybí.

Zdá se, že Varšava je pro Peking pouze malým dílkem větší ekonomické a geopolitické skládačky v Eurásii. Přitažlivost Polska je závislá na současné geopolitické situaci samotné Číny a jejím vztahu se Západem. Čínsko-polské vazby také poznamenává úzké spojení mezi Polskem a USA a to zvláště dnes v době probíhající obchodní válkou mezi dvěma největšími světovými ekonomikami.

SRBSKO

SRBSKO-ČÍNSKÝ OBCHOD

Vztahy mezi Čínou a Srbskem se posledních 10 let rozvíjely díky četným finančním dohodám, čínským investicím, politické podpoře, spolupráci a rozvoji v oblasti kulturních vztahů.

Finanční dohody mezi čínskými bankami a dalšími společnostmi a srbskou vládou se většinou týkaly financování infrastrukturních projektů a aktivit v energetickém sektoru.

ČÍNSKÉ INVESTICE V SRBSKU

Čínské společnosti nakoupily významné srbské společnosti a investovaly více než 2 miliardy dolarů do greenfieldových projektů.

SCREENING INVESTIC

Srbsko nedisponuje žádným kontrolním mechanismem, který by mohl být použit k prověření toho, zda by některá z uzavřených dohod nebo investic potenciálně mohla představovat hrozbu pro srbskou národní bezpečnost.

VYHLÍDKY DO BUDOUCNOSTI

Čína je vnímána jako důležitý a prospěšný partner v rámci mezinárodních vztahů, ale také pro vnitřní ekonomický rozvoj. K popisu vzájemných vztahů se často používá fráze „ocelové partnerství“.

MAĎARSKO

MAĎARSKO-ČÍNSKÝ OBCHOD

Ačkoliv se vzájemná obchodní výměna zvyšuje, Evropská unie stále představuje pro Maďarsko zdaleka nejdůležitější trh: maďarský export do Číny představuje méně než 5 procent celkového vývozu, z Číny pochází okolo 6 procent importu.

Většinu zahraničního obchodu mezi Maďarskem a Čínou vytvářejí zahraniční nadnárodní společnosti. Rozhodnutí takovéto společnosti (související například s relokací nebo

změnou v interních dodávkách napříč pobočkami) může mít větší vliv na obchodní objemy než jakákoliv strategie vlády.

INVESTICE A INFRASTRUKTURA

I když čínské nadnárodní společnosti představují relativně malý podíl z celkového objemu přímých zahraničních investic (2,4%), Maďarsko hostí více čínských investic než jiné země střední a východní Evropy.

Nejvýznamnější čínští investoři v Maďarsku projevují zájem zejména o telekomunikace, elektroniku, chemický průmysl a dopravu.

V posledním desetiletí čínské společnosti projevily zájem o několik investic souvisejících s infrastrukturou, ale žádná z nich nebyla doposud realizována. Projekt na modernizaci železniční tratě z Bělehradu do Budapešti je plánován v rámci BRI, ale nabral zpoždění v důsledku zásahu Evropské komise, která měla výhrady k jeho netransparentnosti

a neadekvátnímu poměru jeho ceny a kvality. Navzdory těmto výhradám maďarská vláda trvá na implementaci projektu.

SCREENING INVESTIC

Maďarsko přijalo zákon k vytvoření národního mechanismu pro kontrolu zahraničních investic. Zákon je v platnosti od ledna 2019. Jeho cílem není odradit čínské společnosti od investování v zemi.

ČESKÁ REPUBLIKA

POLITICKÉ A STRATEGICKÉ PROSTŘEDÍ

Koncepce zahraniční politiky z roku 2015 uznává, že ekonomická spolupráce s Čínou hraje důležitou roli při formování a posilování bilaterálních vztahů.

Na politické úrovni byla Česká republika do roku 2013 mezi členskými státy EU vnímána jako jedna ze zemí s nejvíce kritickým postojem ve vztahu k Číně. Po změně vlády a výměně čelních představitelů bylo zlepšení bilaterálních vztahů určeno jako klíčová priorita.

Po nástupu premiéra Andreje Babiše v roce 2017 byl zaujat spíše obezřetnější přístup s cílem vytvořit vztahy s čínskými společnostmi na více pragmatickém základě.

ČESKO-ČÍNSKÝ OBCHOD

Česká republika importuje z Číny přibližně 10 krát více, než do ní exportuje. Tento stav reflektuje dlouhodobý trend ve vzájemném obchodě, který se vyznačuje vysokou nerovnováhou.

ČÍNSKÉ INVESTICE V ČESKÉ REPUBLICCE

Čínské investice v České republice se v posledních 5 letech výrazně navýšily. V porovnání s jinými obchodními partnery z Asie jako je Jižní Korea nebo Tajwan, však čínská role v české ekonomice zůstává marginální. **Místo greenfieldových a brownfieldových projektů se značná část skutečných investic uskutečnila ve formě fúzí a akvizic.**

Vstup nového významného investor CITIC Group na začátku roku 2018 se pravděpodobně projeví v udržení strategické přítomnosti a snaze stabilizovat politické vztahy na vysoké úrovni.

SCREENING INVESTIC

Přijatý právní rámec EU o prověřování zahraničních investic z důvodu možných bezpečnostních rizik uznává potřebu větší míry kontroly nad nákupem strategických společností zahraničními firmami. S ohledem na tento vývoj **vytvořila v červnu 2018 Národní bezpečnostní rada pracovní skupinu, jejíž úlohou je posoudit možné scénáře českého přístupu k zahraničním investicím s větším důrazem na bezpečnostní hrozby.** Na základě tohoto úsilí začalo Ministerstvo průmyslu a obchodu připravovat návrh legislativy, která bude základem pro vytvoření českého screeningového mechanismu.